

PRIEKABIAVIMO, SEKSUALINIO PRIEKABIAVIMO IR SMURTO VYRIAUSYBĖS STRATEGINĖS ANALIZĖS CENTRE PREVENCIJOS TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. VŠĮ Vyriausybės strateginės analizės centre (toliau – STRATA) vadovaujamosi nuostata, kad kiekvienas STRATA darbuotojas gerbia kito asmens orumą, mandagiai ir pagarbiai bendrauja su kitais, savo elgesiu užtikrina darbo aplinką, kurioje kitas asmuo nepatirtų priešišku, neetiškų, žeminančių, agresyvių, užgaulių, įžeidžiančių veiksmų.

2. Visi STRATA darbuotojai privalo būti supažindinti ir laikytis šių priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ir smurto prevencijos taisyklių (toliau - Taisyklės), kurios yra skelbiamos STRATA interneto svetainėje.

3. STRATA darbuotojai privalo aktyviai dalyvauti draugiškos, žmogaus orumą gerbiančios, lygias galimybes ir nediskriminavimą užtikrinančios darbo aplinkos kūrime.

4. STRATA draudžiama priekabauti, seksualiai priekabauti ar smurtauti prieš STRATA darbuotojus, taip pat draudžiami bet kokie priešiški, neetiški, žeminantys, agresyvūs, užgaulūs, įžeidžiantys veiksmai, kuriais kėsinama į atskiro darbuotojo ar jų grupės garbę ir orumą, fizinį ar psichologinį asmens neliečiamumą ar kuriais siekiama darbuotoją ar jų grupę įbauginti, sumenkinti ar įstumti į beginklę ir bejėgę padėtį.

5. STRATA priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo bei fizinio ar psichologinio smurto prevencijos politika remiasi teisės aktų reikalavimais ir šiomis Taisyklėmis.

II SKYRIUS TAISYKLĖSE VARTOJAMOS SĄVOKOS

6. **Atsakingas asmuo** – STRATA direktoriaus skiriamas asmuo, pirmasis gaunantis pranešimą ar skundą apie įvykį ir pagal nustatytą tvarką organizuojantis skundo ar įvykio nagrinėjimą. Atsakingo asmens pavardė ir kontaktai viešai neskelbiami.

7. **STRATA darbuotojas** – STRATA darbuotojas su organizacija susijęs darbo santykiais.

8. **Fizinis smurtas** - asmens tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai, sukeltys kitam asmeniui skausmą ir (ar) galintys sukelti arba sukeltys pavojų kito asmens gyvybei, sveikatai, raidai ir (ar) orumui. , pvz., kumščiajimas, mušimas, spyrimas, įkandimas ir deginimas ir kt., dėl kurio patiriama trauma arba sužalojimas.

9. **Komisija** – direktoriaus įsakymu sudaryta komisija smurto, priekabiavimo ir seksualinio priekabiavimo atvejui tirti.

10. **Nukentėjusysis** – STRATA darbuotojas, prie kurio priekabiavo, seksualiai priekabiavo ar prieš kurį buvo panaudotas fizinis ar psichologinis smurtas.

11. **Pranešimas** – žodinis arba rašytinis informacijos pateikimas apie seksualinį priekabiavimą, smurtą ir priekabiavimą.

12. **Priekabiavimas** – nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos,

negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

13. **Psichologinis smurtas** – nepriimtinas vieno ar kelių asmenų elgesys, kuris gali pasireikšti įvairiomis formomis. Yra išskiriamos dvi pagrindinės psichologinio smurto pasireiškimo formos: priekabiavimas (kuomet pakartotinai ir sąmoningai išnaudojama, grasinama ir (arba) žeminama su darbu susijusiomis aplinkybėmis) bei smurtas (kuomet užpuolamas vienas ar daugiau darbuotojų ar vadovų su darbu susijusiomis aplinkybėmis).

14. **Seksualinis priekabiavimas** – asmeniui, prie kurio priekabiaujama, nepriimtinas ar nepageidaujamas, užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksniu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys, kuriuo siekiama sukurti, arba kuriama asmenį, su kuriuo taip elgiamasi, bauginanti, priešiška, jam nemaloni, žeminanti ar žeidžianti aplinka.

15. **Skundas** – nukentėjusio asmens rašytinis kreipimasis dėl priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, fizinio ar psichologinio smurto.

16. **Skundžiamasis** – asmuo, dėl kurio elgesio pateiktas pranešimas, skundas dėl seksualinio priekabiavimo, priekabiavimo, fizinio ar psichologinio smurto.

III SKYRIUS

PRIEKABIAVIMO, SEKSUALINIO PRIEKABIAVIMO IR SMURTO FORMOS

17. Seksualinis priekabiavimas, priekabiavimas, fizinis arba psichologinis smurtas gali pasireikšti šiomis formomis:

17.1. nepriimtinas fizinis kontaktas (pvz., plekštelėjimas, glostymas, glamonėjimas, grybštelėjimas, siekimas pabučiuoti, bučiavimas ir kt.) ar tokio kontakto reikalavimas;

17.2. žodinis ar rašytinis žeminimas (įžeidžiantys juokai ir pokštai, nuolatinės pastabos, neapykantos kalba, apkalbos, gandų skleidimas, šmeižtas ir pan.);

17.3. įžeidžiančių paveikslėlių, užrašų ar kitos medžiagos demonstravimas, įžeidūs gestai;

17.4. pornografinių ar seksistinių nuotraukų, paveikslėlių, tekstų demonstravimas ar siuntimas elektroninio ryšio priemonėmis;

17.5. įkyrus siekis bendrauti, asmens sekimas ar informacijos apie darbuotoją rinkimas, kai tai nesusiję su atliekamomis darbinėmis funkcijomis, neturint darbuotojo sutikimo arba pagrįsto pagrindo;

17.6. grasinimas ar kitoks bauginantis elgesys, kuriuo siekiama riboti darbuotojo apsisprendimo laisvę;

17.7. poveikis STRATA darbuotojui siekiant tam tikro su darbo funkcijų atlikimu nesusijusio elgesio, paslaugų ar seksualinių paslaugų;

17.8. nepagrįstas darbo sąlygų pabloginimas, lyginant su kitais darbuotojais;

18. Priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ir smurto formų sąrašas nėra baigtinis.

19. Priekabiavimas, seksualinis priekabiavimas, fizinis ar psichologinis smurtas gali pasireikšti ir kitokiais būdais, kurie nėra akivaizdūs, tačiau kuria nemalonią, bauginančią, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

IV SKYRIUS

REKOMENDUOJAMAS STRATA DARBUOTOJŲ ELGESYS, SIEKIAMAS IŠVENGTI PRIEKABIAVIMO, SEKSUALINIO PRIEKABIAVIMO IR SMURTO

20. STRATA darbuotojams rekomenduojama laikytis šių principinių nuostatų:

20.1. Analizuoti savo elgesį ir vertinti, ar jis atitinka Taisyklių nuostatas;

20.2. Būti sąmoningu, žinoti ar numanyti, koks potencialus elgesys gali būti laikomas priekabiavimu, seksualiniu priekabiavimu ir fiziniu arba psichologiniu smurtu.

20.3. Būti atidžiu ir jautriu kitiems STRATA darbuotojams, gerbti jų privatų gyvenimą, pažiūras, įsitikinimus, jų fizinį ir psichinį neliečiamumą, stengtis suvokti, ar jo žodžiu, raštu ar fiziniu veiksmu išreikštas elgesys gali sukelti nemalonias, nepageidaujamas, orumą žeidžiančias pasekmes, gali trukdyti kitą asmenį darbo aplinkoje, dėl ko jis gali nesugebėti tinkamai vykdyti savo funkcijas, pavyzdžiui:

20.3.1. nepagarbus pasisveikinimo būdas;

20.3.2. komplimentai, nesusiję su profesinėmis darbuotojo savybėmis;

20.3.3. komentarai apie darbuotojo fizinę išvaizdą ar aprangą, žmogaus identiteto požymius;

20.3.4. neetiški komentarai apie darbuotojo pažiūras, silpnybes ar stiprybes, jo privatų gyvenimą;

20.3.5. neetiški kreipiniai darbuotojo atžvilgiu (pvz., vardų trumpiniai, pravardės, mažybiniai kreipiniai ir kt.);

20.3.6. seksualinio pobūdžio, įžeidžiantys ar nepagarbūs juokeliai ar pokštai darbuotojo atžvilgiu;

20.3.7. fiziniai prisilietimai prie STRATA darbuotojo, fizinio ar psichologinio diskomforto sukėlimas, nesilaikant pagarbaus fizinio atstumo;

20.3.8. įkyrus dėmesio darbuotojui rodymas, jo fizinės išvaizdos apžiūrinėjimas;

20.3.9. kalbėjimo tonas, reiškiami garsai ir judesiai, kurie gali žėisti, žeminti darbuotoją ar kelti seksualinio pobūdžio asociacijas;

20.3.10. žeminančių darbuotojo garbę ir orumą vizualinių priemonių naudojimas (plakatai, nuotraukos, piešiniai, daiktai ir kt.);

20.3.11. įžeidžiančio darbuotojo pobūdžio, žeminančių garbę ir orumą pranešimų, žinučių siuntimas.

20.4. Siekiant išvengti darbuotojui nemalonaus, nepriimtino elgesio bei šio elgesio neigiamų pasekmių, esant abejonėms, kad tam tikras elgesys gali būti nepageidaujamas arba gali priversti kitą asmenį jaustis nepatogiai, žeminti jo orumą, rekomenduotina iš anksto pasiteirauti, aptarti su STRATA darbuotojais, ar tam tikras elgesys, bendravimo forma yra priimtini;

20.5. Jei STRATA darbuotojas žodžiu, veiksmais ar atsako nebuvimu parodo, kad tam tikras elgesys, nesusijęs ir (ar) nebūtinai darbo funkcijų vykdymui, jam nėra priimtinas – privaloma nedelsiant nutraukti tokį elgesį ir apriboti bendravimą iki privalomo vykdant darbo funkcijas.

20.6. Nebūti pasyviu Taisyklių nuostatas pažeidžiančio elgesio stebėtoju, bet imtis aktyvių veiksmų tokiam elgesiui sustabdyti. Jeigu toks elgesys vyksta, netoleruoti jo, nelaikyti to pokštu ar nevykusiu pajuokavimu, neskatinti tokio elgesio pritariančia šypsena, juoku ar kitais tokį elgesį palaikančiais veiksmais.

20.7. Patyrus tokį elgesį, turintį priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, fizinio ar psichologinio smurto požymius, patartina ramiai, mandagiu tonu pasakyti ar pranešti taip besielgiančiam asmeniui, kad šis elgesys nepriimtinas ir turi būti nutrauktas. Tai gali būti padaryta ir elektroniniu laišku ar žinute. Rekomenduotina paaiškinti, kokie gestai, žodžiai, komentarai, fizinis elgesys ar kiti veiksmai yra nemalonūs, sukuria žeminančią, įžeidžiančią darbinę ar studijų aplinką.

20.8. Patartina visus įvykusius priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, fizinio ar psichologinio smurto veiksmus (elgesį) fiksuoti teisėtais būdais ir priemonėmis, užsirašyti laiką, liudytojus ir kitas reikšmingas aplinkybes.

20.9. Jeigu priekabiavimas, seksualinis priekabiavimas, fizinis ar psichologinis smurtas vyko kito STRATA darbuotojo, atžvilgiu, rekomenduotina padrąsinti jį prabilti apie tai, skatinti kreiptis į šiuos veiksmus atlikusį asmenį ir nedelsiant jam pranešti, kad toks elgesys yra nepageidaujamas.

V SKYRIUS

PRANEŠIMO AR SKUNDO TYRIMO PRINCIPAI

22. Pranešimo ar skundo tyrimas grindžiamas šiais principais:

22.1. nekaltumo – skundžiamasis laikomas nekaltu iki bus priimtas sprendimas dėl Taisyklių pažeidimo;

22.2. operatyvumo – tyrimas atliekamas per įmanomai trumpiausią terminą;

22.3. betarpiškumo – nukentėjusiajam, skundžiamajam, liudytojui (-ams) sudaromos visos galimybės pateikti paaiškinimus, savo veiksmų vertinimo ir aiškinimo versiją;

22.4. pagalbos nukentėjusiajam – gavus skundą dėl taisyklių pažeidimo, sudaromos saugios darbo sąlygos;

22.5. aktyvių prevencijos priemonių taikymo – nustačius pažeidimą, taikomos atitinkamos individualios prevencinės priemonės, užtikrinant STRATA darbuotojams saugias ir jų orumo nežeidžiančias darbo sąlygas;

22.6. objektyvumo ir nešališkumo – tyrimas atliekamas objektyviai, neturint išankstinių nuostatų dėl aplinkybių vertinimo.

VI SKYRIUS

PRANEŠIMO AR SKUNDO PATEIKIMO TVARKA IR TERMINAI

23. STRATA darbuotojas, pagrįstai manantis, kad prie jo ar kito asmens yra priekabiuojama, seksualiai priekabiuojama ar prieš jį yra naudojamas fizinis ir/ar psichologinis smurtas, turi teisę pateikti pranešimą ar skundą atsakingam asmeniui, kuris gautą informaciją nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną pateikia tiesiogiai STRATA direktoriui. Jeigu pranešimas ar skundas teikiamas STRATA direktoriaus atžvilgiu, tokiu atveju, pranešimas ar skundas perduodamas ar pateikiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos kancleriui.

24. Pranešime (skunde) STRATA darbuotojas turi pateikti šią informaciją:

24.1. įvykio detalius paaiškinimus apie patirto fizinio ar psichologinio smurto, priekabiavimo ar seksualinio priekabiavimo situaciją, apraiškas ir aplinkybes;

24.2. nurodyti galimus liudytojus;

24.3. pateikti visą kitą teisėtai būdais ir priemonėmis turimą informaciją.

25. STRATA direktoriui arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos kancleriui gavus iš atsakingo asmens pranešimą ar skundą apie įvykį, sudaroma atitinkama komisija, susidedanti iš 5 (penkių) narių. Komisijos pirmininku, kuris yra vienas iš 5 (penkių) komisijos narių, gali būti paskirtas tik tam tikro struktūrinio padalinio vadovas.

26. Komisijos nariai privalo užtikrinti konfidencialumą. Komisijos nariams draudžiama atskleisti bet kokią su tyrimu susijusią informaciją asmenims ir darbuotojams, nedalyvaujantiems tyrimo procedūroje. Komisijos nariui, atskleidusiam kitiems asmenims ir/ar darbuotojams su tyrimu susijusią informaciją, taikoma drausminė atsakomybė ir jie yra pašalinami iš Komisijos narių, į jų vietą paskiriant kitą darbuotoją.

27. Apklausiant nukentėjusįjį ar skundžiamąjį asmenį, apklausoje gali dalyvauti ir jo teisėtas atstovas.

28. Pranešimą ar skundą rekomenduojama pateikti per įmanomą trumpiausią laiką nuo skundžiamų veiksmų padarymo arba paaiškėjimo dienos.

29. Atlikusi tyrimą, komisija įvertina jo metu gautus duomenis ir per 5 darbo dienas parengia bei pateikia išvadą STRATA direktoriui arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos kancleriui, kuris priima sprendimą dėl drausminės atsakomybės ar kitų priemonių taikymo.

30. Pranešimas ir/arba skundas ištiriamas bei prevencijos procedūra atliekama per įmanomai trumpiausią laiką, bet ne ilgiau nei per 1 mėnesį nuo pranešimo ar skundo gavimo dienos.

31. Pranešimo ir/arba skundo tyrimo terminas gali būti pratęsiamas tik tuo atveju, jei dėl pateisinamų aplinkybių (ligos ir pan.) nėra galimybės apklausti nukentėjusiojo, skundžiamojo ar liudytojo. Sprendimą dėl termino pratęsimo priima komisijos pirmininkas.

VII SKYRIUS PREVENCIJOS PROCEDŪRA

32. Prevencijos procedūros tikslas – net ir nesant akivaizdžių priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ar smurto požymių, užtikrinti saugią ir pagarbią darbinę aplinką STRATA.

33. Prevencijos procedūra taikoma ir tuomet, jeigu nukentėjęs asmuo pageidauja tik sudrausminti skundžiamąjį ir užkirsti kelią tokiems veiksams ateityje, tačiau nepageidauja, kad būtų pradėtas tyrimas arba nėra pakankamo pagrindo tyrimui pradėti.

34. Komisijai priėmus sprendimą pradėti prevencijos procedūrą, atsakingas asmuo pakartotinai supažindina skundžiamąjį asmenį su taisyklėmis, atkreipdamas dėmesį į tuos punktus, dėl kurių nesilaikymo pradėta prevencijos procedūra.

35. Prevencijos procedūra vykdoma pokalbio forma, kurio metu atsakingas asmuo atskirai bendrauja su skundžiamuoju, dalyvaujant ar nedalyvaujant nukentėjusiam asmeniui, siekiant taikiai išspręsti kilusius nesutarimus.

VIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

36. Šios Taisyklės ir visi jų pakeitimai yra skelbiami STRATA interneto svetainėje.
